

**השפעת תהליכי הפרטה חלקית
ומיסחור על יצירת הון חברתי בקרב
ארגוני המגזר השלישי בהתאם
לאוכלוסיות היעד בהן הם מטפלים
(קשישים, ילדים ונוער ונשים)**

ד"ר אסתר זיכלינסקי - המכללה האקדמית בית ברל

רקע למחקר

- התפתחות מואצת של מדיניות הפרטה חלקית ותהליכי מיסחור.
- הנחה שתהליכים אלו עלולים להשפיע על יכולתם של ארגוני מגזר שלישי לייצר הון חברתי (מלכד, מגשר ומקשר).



הון חברתי

□ לרשתות חברתיות יש ערך בייצגן את היחסים בין אנשים והערך המשותף של יחסים אלו והתועלת שמקבלים מהם (Putnam, 2000)

■ **הון חברתי מלכד:** מתייחס ליחסים אופקיים בתוך קבוצות הומוגניות ומחזק את הקשרים החברתיים בתוכן (Onyx & Bullen, 2000; Putnam, 2000)

■ **הון חברתי מגשר:** מתייחס ליחסים אופקיים בין קבוצות הטרוגניות ומחזק את הקשרים ביניהן, כך שהפרט מוכן לשיתוף פעולה גם עם גורמים שאינם שייכים לקבוצה (Onyx & Bullen, 2000; Putnam, 2000)

■ **הון חברתי מקשר:** מתייחס ליחסים אנכיים בין פרטים וקבוצות שונות

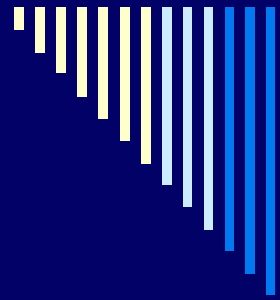
שאינן שוות בכוחן ובנגישותן למשאבים (Szreter, 2002; Woolcock & Narayan, 2000)



שאלות המחקר

- מה הם השינויים שחלו ביכולתם של ארגוני מגזר שלישי הפעילים בתחומי עיסוק שונים (קשישים, נשים, ילדים ונוער) לייצר הון חברתי (מלכד, מגשר, מקשר) כתוצאה מתהליכי הפרטה חלקית ומיסחור?
- האם ארגוני מגזר שלישי הפעילים בתחומי עיסוק שונים (קשישים, נשים, ילדים ונוער) יגיבו בצורה שונה להשפעות של ההפרטה החלקית והמיסחור?

מתודולוגיה



□ השתתפו 35 ארגונים שנבחרו באופן אקראי מתוך מאגר המידע של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, על פי מס' קריטריונים:

■ **אזור:** ירושלים והמרכז

■ **תחום עיסוק:** קשישים, נשים, ילדים ונוער

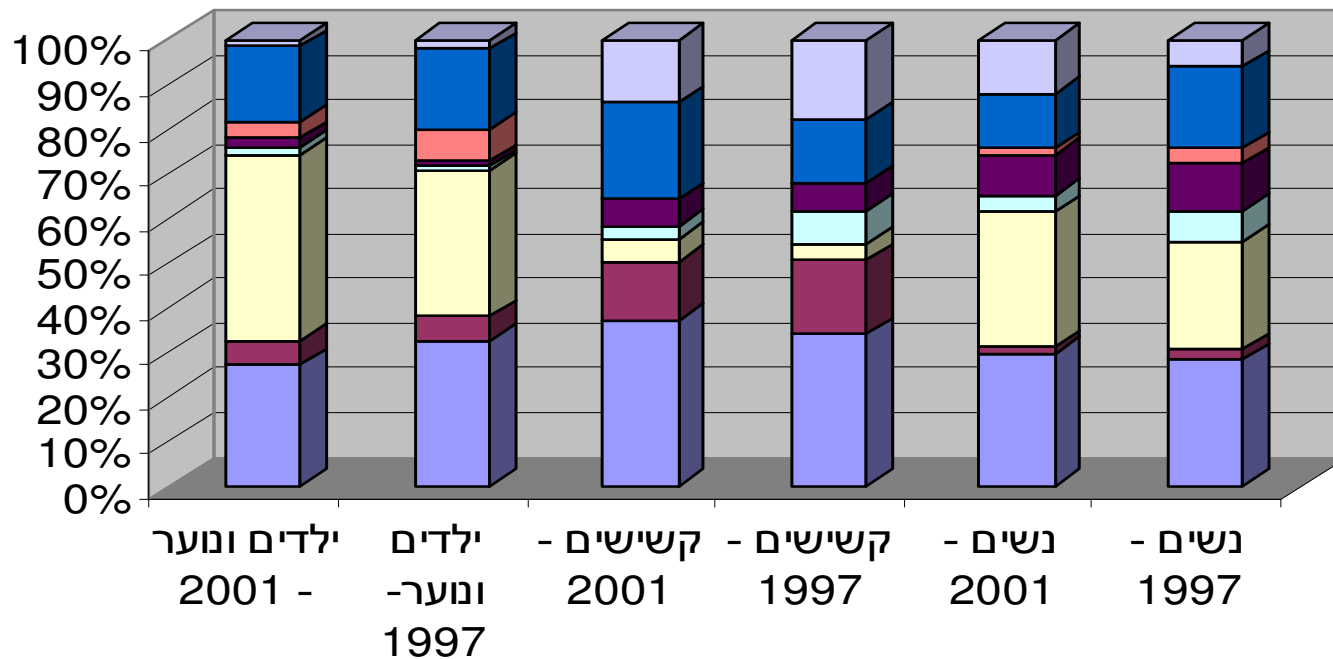
■ **תמיכה כספית:** מקבלים תמיכה ממשלתית (חוזה ו/או תמיכה); אינם מקבלים תמיכה ממשלתית

■ **וותק:** קיימים מעל ל-10 שנים

□ ראיון של 2 עד 4 בעלי תפקידים שונים (השתתפו 100 מרואיינים)

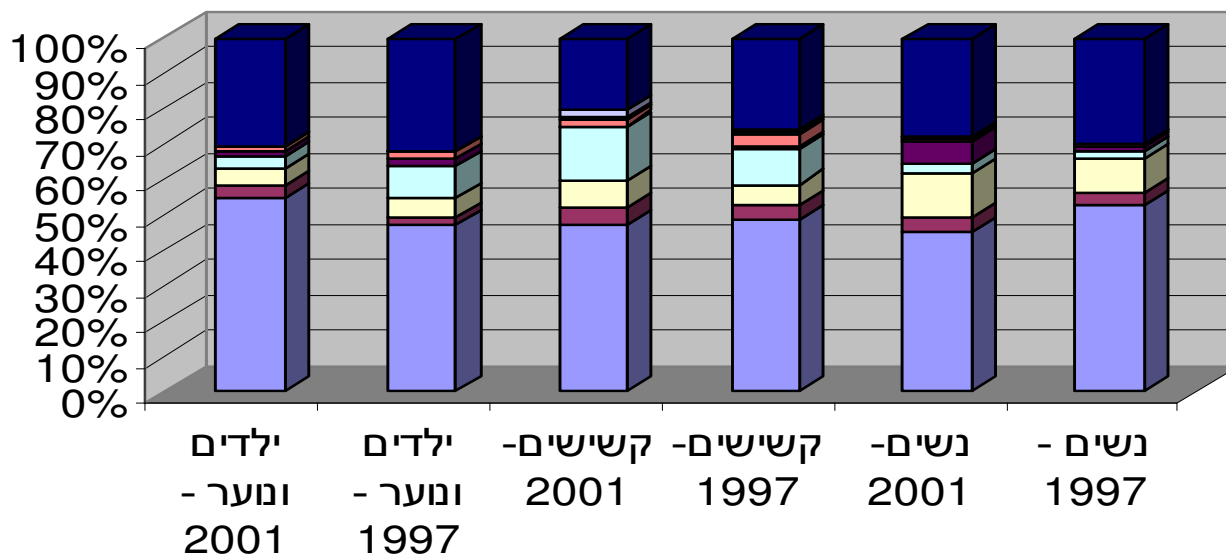
□ ניתוח מאזני הארגונים

הכנסות ארגוני המחקר על פי שלושת תחומי העיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער) בשנים 1997 ו- 2001 (באחוזים)

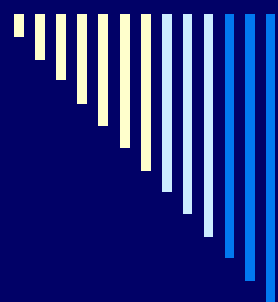


- ממשלה
- שלטון מקומי
- תרומות
- קרנות ממסדיות
- דמי חבר
- אירועי התרמה
- תשלומי לקוחות
- ריבית בנקאית

הוצאות ארגוני המחקר לפי תחומי עיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער) בשנים 1997 ו-2001 (באחוזים)

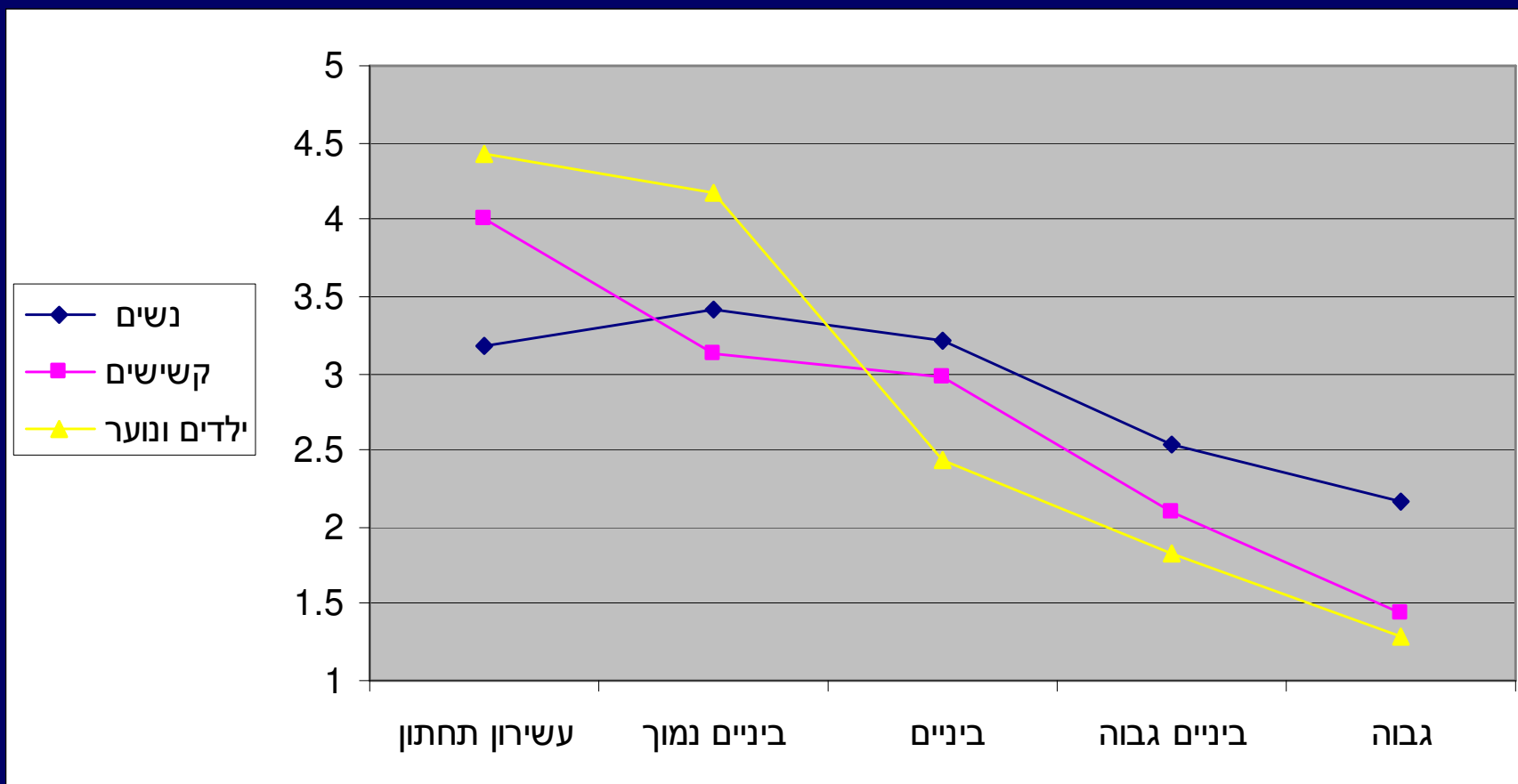


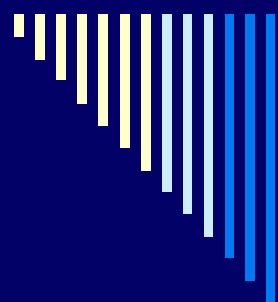
- | | | |
|--------------|---------------|-----------------------|
| שכר | השכרת מבנים | אחזקה והוצאות משרדיות |
| ציוד אחר | פרסום ושווק | מיסים וביטוחים |
| הדרכת עובדים | תגמול מתנדבים | תקציבי פעולה |



ממוצעי ההערכות של המצב הכלכלי של משתמשי השירותים בכל תחום עיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער)

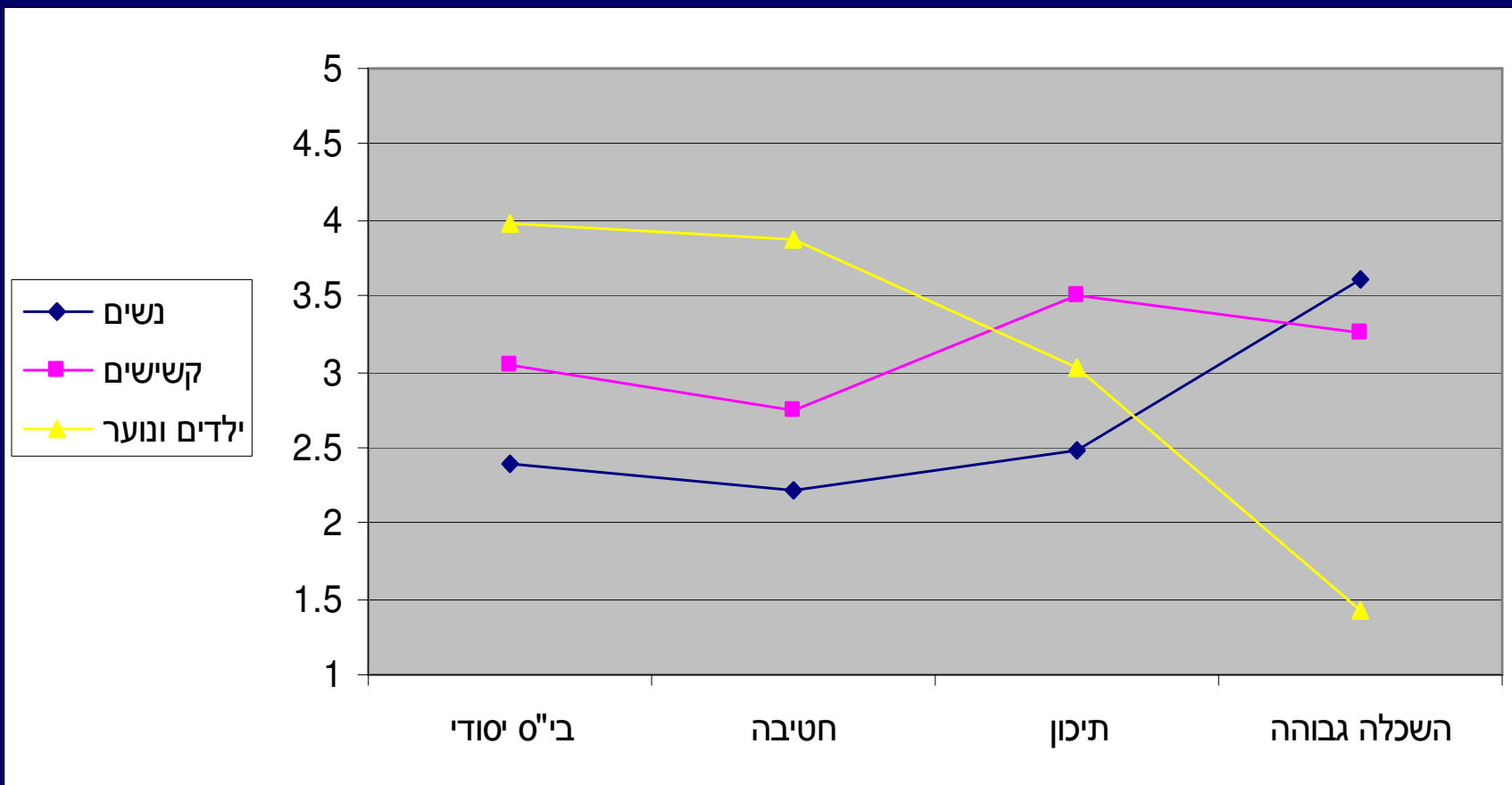
(ילדים ונוער) (-1: בכלל לא; 5: במידה רבה מאוד)

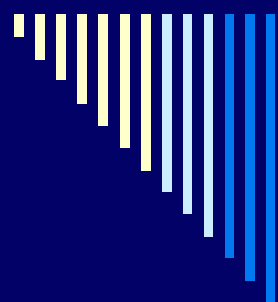




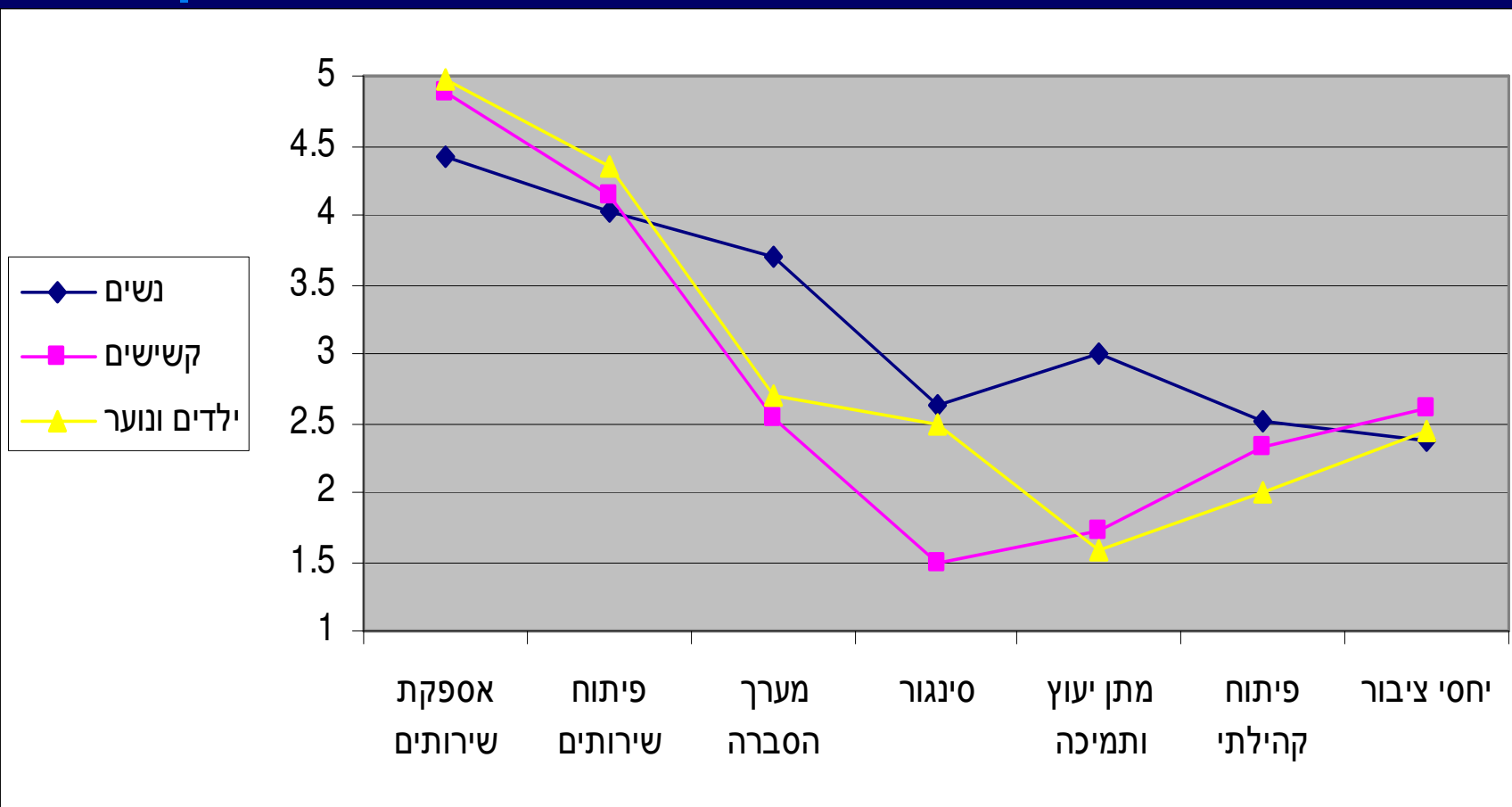
ממוצעי ההערכות של רמת ההשכלה של משתמשי השירותים בכל תחום עיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער)

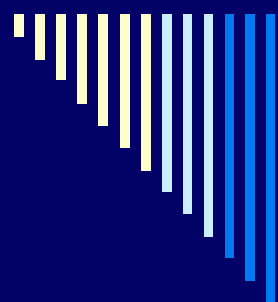
(ילדים ונוער) (-1: בכלל לא; 5: במידה רבה מאוד)





ממוצעים של תחומי הפעילות בארגונים בהתאם לשלושת תחומי העיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער) (-1: בכלל לא; 5: במידה רבה מאוד)

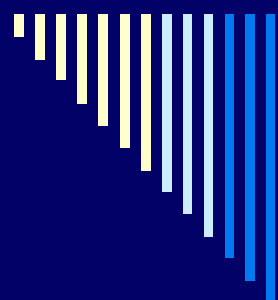




ממוצעים וסטיות תקן של תפיסת מידת התחרות עם מגזרים אחרים על פי שלושת תחומי העיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער)

מידת התחרות עם המגזר	נשים		קשישים		ילדים ונוער		F (2,92)
	SD	M	SD	M	SD	M	
הממשלתי	0.92	1.50	1.17	1.90	1.00	1.50	1.46
העסקי	0.63	1.21	1.67	2.34	1.09	1.34	7.82***
השלישי	1.15	2.82	1.28	1.83	1.15	1.89	6.32**

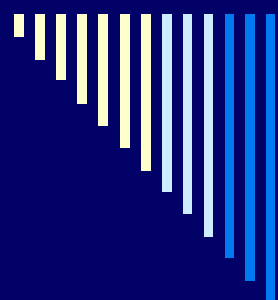
P<.01, *P<.001



ממוצעים וסטיות תקן של תפיסת מידת התחרות עם מגזרים אחרים על פי שלושת תחומי העיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער)

מידת התחרות עם המגזר	נשים		קשישים		ילדים ונוער		F (2,92)
	SD	M	SD	M	SD	M	
הממשלתי	0.92	1.50	1.17	1.90	1.00	1.50	1.46
העסקי	0.63	1.21	1.67	2.34	1.09	1.34	7.82***
השלישי	1.15	2.82	1.28	1.83	1.15	1.89	6.32**

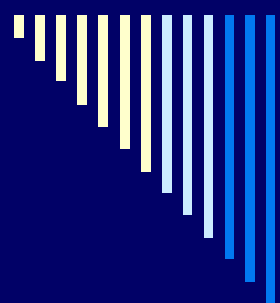
P<.01, *P<.001



ממוצעים וסטיות תקן של תפיסת מידת התחרות עם מגזרים אחרים על פי שלושת תחומי העיסוק (נשים, קשישים, ילדים ונוער)

מידת התחרות עם המגזר	נשים		קשישים		ילדים ונוער		F (2,92)
	SD	M	SD	M	SD	M	
הממשלתי	0.92	1.50	1.17	1.90	1.00	1.50	1.46
העסקי	0.63	1.21	1.67	2.34	1.09	1.34	7.82***
השלישי	1.15	2.82	1.28	1.83	1.15	1.89	6.32**

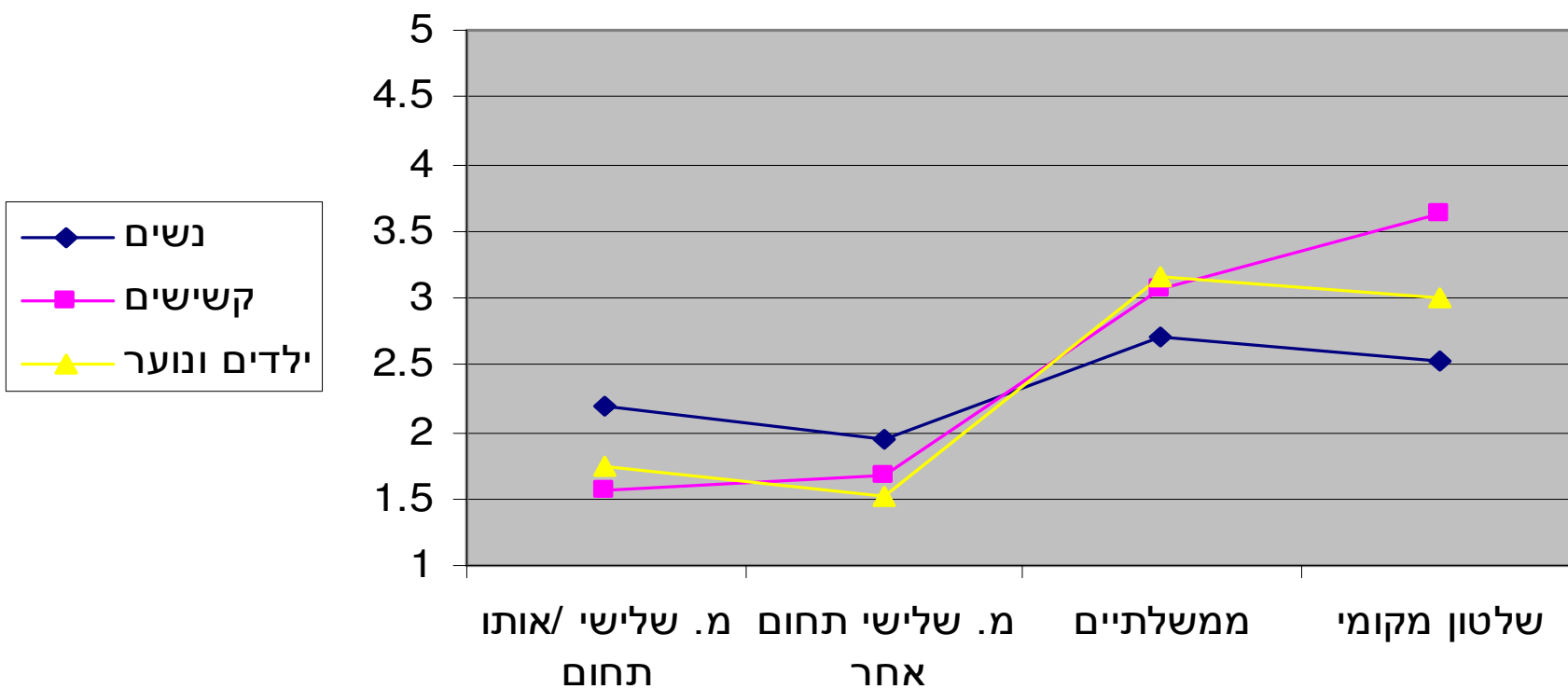
P<.01, *P<.001

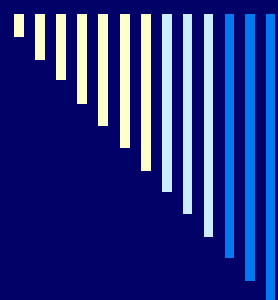


ממוצעים של שיתופי הפעולה עם ארגוני מגזר שלישי וארגונים שלטוניים על פי

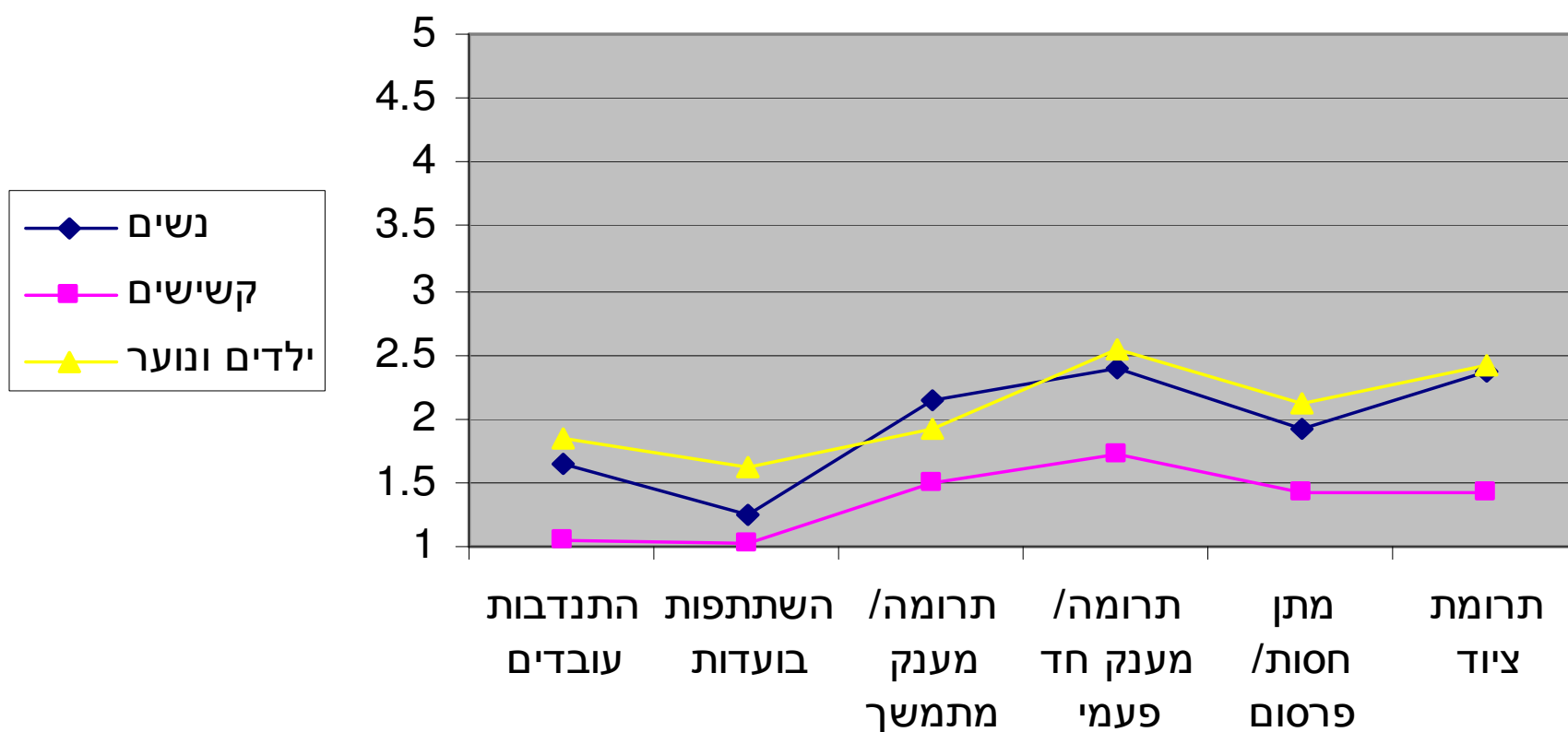
שלושת תחומי העיסוק (1-: בכלל לא; 5-: במידה רבה

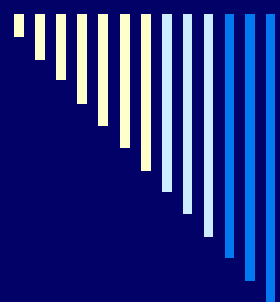
מאוד)





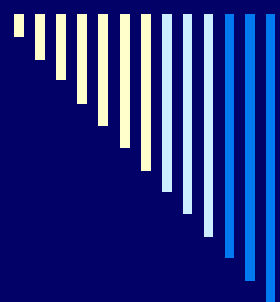
ממוצעים של שיתופי הפעולה עם ארגוני מגזר עסקי על פי שלושת תחומי העיסוק (נשים, קשישים ילדים ונוער) (-1: בכלל לא; 5: במידה רבה מאוד)





ממצאים עיקריים בתחום ההון החברתי המלכד

- מידת תדירות המפגשים בין חברי הארגון מחוץ לארגון היא נמוכה בכולם.
- איכות התקשורת בין הועד המנהל לבין המתנדבים בשדה היא בינונית.
- בכולם מידת אמון כמעט זהה כלפי חברי הארגון וכלפי אנשים שאינם חברי הארגון
- בכולם רמת שיתוף נמוכה עם ארגונים מאותו תחום מלבד בארגוני הנשים, בהם קיימת נטייה לשיתוף פעולה יותר גבוה עם ארגוני נשים אחרים.



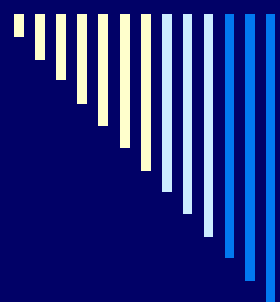
ממצאים עיקריים בתחום ההון החברתי המגשר

□ מידת תחרות נמוכה כלפי יתר המגזרים, אבל:

- ארגוני נשים מתחרים עם ארגוני מגזר שלישי יותר מהאחרים
- ארגוני קשישים מתחרים עם ארגונים עסקיים יותר מהאחרים.

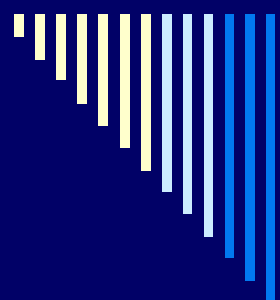
□ מידת שיתוף פעולה נמוכה עם מגזר שלישי ועם המגזר
העסקי, אבל:

- ארגוני ילדים ונוער נוטים ליותר שיתופי פעולה עם המגזר
העסקי מאשר יתר הארגונים



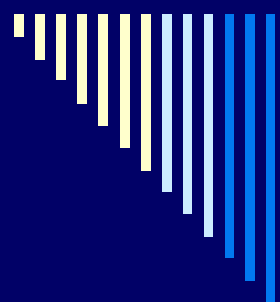
ממצאים עיקריים בתחום ההון החברתי המקשר

- מידת שיתוף הפעולה עם ארגונים ממשלתיים נוטה להיות יותר גבוהה בקרב כל הארגונים, אבל:
 - ארגוני הקשישים נוטים לשיתוף פעולה גבוה יותר מיתר הארגונים בעיקר עם השלטון המקומי.
 - ארגוני הנשים נוטות לשיתוף פעולה נמוך יותר מיתר הארגונים.



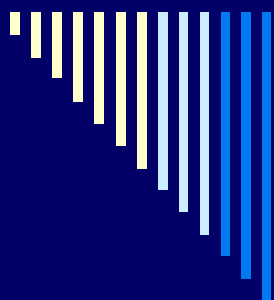
קשר בין אחוז קבוצות הייצוג בוועד ההנהלה לבין שיתוף הפעולה עם הסביבה

- ככל שאחוז אנשי הציבור המשתתפים בוועד המנהל גדל כך עולה רמת שיתוף הפעולה עם ארגונים מהמגזר הממשלתי (אחוז אנשי הציבור בקרב ארגוני הקשישים הוא הגבוה ביותר).
- ככל שאחוז אנשי העסקים המשתתפים בוועד המנהל גדל כך עולה רמת שיתוף הפעולה עם ארגונים מהמגזר העסקי.
- ככל שאחוז הנשים המשתתפות בוועד המנהל גדל כך פוחת שיתוף הפעולה עם ארגונים מהמגזר הממשלתי.
- ככל שאחוז משתמשי השירותים המשתתפים בוועד ההנהלה גדל כך פוחתת מידת שיתוף הפעולה עם המגזר העסקי.



מסקנות

- תהליכי ההפרטה החלקית מעודדים את צימצום ההון החברתי המלכד והמגשר לעומת הגברת ההון החברתי המקשר:
- תהליך זה ניכר במיוחד בקרב ארגוני הקשישים.



מסקנות

- תחום העיסוק של הארגונים עשוי להוות גורם המצמצם את ההשפעות של תהליכי ההפרטה החלקית ומאפשר פיתוח מסויים (אך מוגבל), של הון חברתי מגשר:
 - במקרה של ארגוני הנשים יש למגדר השפעה משמעותית על חיזוקו של ההון החברתי המלכד הרחב ועל צמצומו של ההון החברתי המקשר.
 - במקרה של ארגוני הילדים והנוער תחום העיסוק תורם לפיתוח הון חברתי מגשר מסויים עם המגזר העסקי

השלכות

□ יחסי גומלין בין המגזר הממשלתי (מרכזי ומקומי) לבין המגזר השלישי:

- הפרטה חלקית מעודדת אימוץ של יחסי גומלין המבוססים על החברה האזרחית מס' 1.
- ארגוני נשים משתפים פחות פעולה עם המגזר הממשלתי ונראה שהם שומרים יותר על אוטונומיה.



השלכות

□ יחסי גומלין בין ארגוני המגזר השלישי לבין עצמם:

- היעדר שיתוף הפעולה בין ארגוני המגזר השלישי עלול לאפשר למגזר הממשלתי לפתח מדיניות של הפרד ומשול, אך מאידך הוא גם יכול להקשות עליו, בעיקר לאור ריבוי הארגונים, את תיאום הפעילות לאספקת שירותים ואת היכולת למקסם את היתרונות שבפיתוח מדיניות משותפת.